

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské kombinované studium

2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Karel Fuksa

Mandátní smlouva a zodpovědnost jednatele za škodu

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Ivan Nevolný, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies

2009 - 2012

BACHELOR THESIS

Karel Fuksa

Mandate Agreement and Responsibility of Executive for Damage

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

JUDr. Ivan Nevolný, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

Ve Zlíně dne 12. 5. 2012

.....

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce JUDr. Ivanu Nevolnému, Ph.D. za odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou činnosti statutárního zástupce – jednatele obchodní společnosti ve vztahu k řešení jeho pracovněprávního vztahu v zaměstnání a především jeho trestněprávní odpovědností za případně vzniklé škody, které jsou spojeny s finanční úhradou škody, jejíž výše je vypočítávána podle míry provinění a počtu osob, které za ni jako statutární orgány měly také určitou odpovědnost. V analytické části práce průzkum mezi statutárními orgány – jednately prezentuje jejich názory na jejich trestně právní odpovědnost v obchodní společnosti.

Klíčové pojmy

Jednatel, mandátní smlouva, náhrada škody, prevence, představenstvo, statutární orgán, škoda, trestně právní odpovědnost.

Annotation

Submitted bachelor's thesis is involved in the issue of the activity of a statutory representative – trading company executive in relation to the arrangement of his/her labor-law relation in the employment and, above all, his/her criminal-law responsibility for any incurred damages, connected with the financial compensation of such damage, the sum of which is calculated from the rate of misconduct and number of persons sharing a certain responsibility for such misconduct in the posts of the statutory bodies. The analytical part of the thesis introduces the research carried-out among the statutory bodies - executives, presenting their opinions about their criminal-law responsibility in the trading companies.

Key words

Executive, mandate agreement, damage compensation, prevention, board of directors, statutory body, damage, criminal-law responsibility.

OBSAH

ÚVOD.....	9
-----------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1. Mandátní smlouva a obchodní zákoník.....	11
1.1 Základní ustanovení a používané pojmy	11
1.2 Význam a účel smlouvy.....	12
2. Mandátní smlouva a statutární orgán	13
2.1 Základní znaky vzájemného vztahu.....	13
2.1.1 Úplatnost.....	13
2.1.2 Povinnosti mandanta a mandatáře	14
2.1.3 Osobní výkon funkce	15
2.1.4 Úhrada nákladů	16
2.2 Nová právní úprava postavení jednatelů.....	16
3. Rizika a odpovědnost jednatelů.....	19
3.1 Právní odpovědnost jednatelů	20
3.1.1 Obecná odpovědnost.....	20
3.1.2 Skutková odpovědnost.....	21
3.1.3 Trestně právní odpovědnost.....	21
4. Odpovědnost jednatele za škodu	22
4.1 Odpovědnost při odvracení škody	23
4.2 Stanovení výše škody.....	25
4.3 Soudní vymáhání náhrady škody	26
4.4 Zánik vzájemného závazku.....	27

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Mandátní smlouva a zodpovědnost jednatele za škodu	29
5.1 Úvod.....	29
5.2 Cíl průzkumu	30
5.3 Použité metody	31
5.4 Harmonogram postupu	31
5.5 Charakteristika souboru	32
5.6 Interpretace výsledků.....	34
5.7 Dílčí závěry/formulace doporučení	42

ZÁVĚR	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	46
SEZNAM GRAFŮ	49

ÚVOD

Řešení dané problematiky

Problematika činnosti statutárních orgánů – jednatelů – obchodních společností je tématem, kterým se zabírají odborné právnické kruhy i podnikatelský sektor mnoho let. Jedná se o problematiku, kterou musí podnikatelé řešit denně a konfrontovat ji s nově získanými poznatky. Postavení jednatelů ve společnostech nebylo po více než deset let legislativně správně vyřešeno a důsledky, které z toho mnohdy vyplynuly, byly pro jednatele tristní. Prokazatelně existoval nesoulad mezi legislativou a praktickým životem společnosti, jejíž vlastníci a jednatelé řešili případně vzniklé problémy podle svého nejlepšího uvážení sami, v lepším případě s právníky, a přesto museli jejich rozhodnutí usměrnit příslušné soudy.

Zdůvodnění volby tématu

Téma lze považovat za aktuální, protože se dotýká každodenní činnosti tisíců obchodních firem v České republice a tisíců statutárních zástupců, kteří vykonávají svou funkci na základě stanov příslušné společnosti. Může se jevit jako problém skutečnost, že sami jednatelé nemají mnohdy pocit, že jejich statutární funkce je ve společnosti doceněna. Spíše ji chápou jako organizační funkci spojenou s běžnou manažerskou činností, ale na rozdíl od manažerů jsou na případných škodách zainteresováni finančně, což se jim jeví jako značná nespravedlnost s ohledem na srovnání důležitosti této funkce z vlastního pohledu a vlastních zkušeností. Z tohoto důvodu lze považovat volbu tohoto tématu za vysoce aktuální.

Vymezení cílů práce

Cílem práce je zjistit současný stav plnění pracovních povinností jednatele společnosti jako člena statutárního orgánu ve vztahu k vlastníkům společnosti. V analytické části budou zkoumány názory respondentů (jednatelů) na problematiku vztahů k mandátní smlouvě, na odpovědnost za vykonávanou práci vyplývající z české legislativy a názory týkající se odpovědnosti jednatelů v předcházení škodám a následné odpovědnosti po jejich vzniku.

1. cíl

Cílem je analyzovat současný stav pracovněprávních vztahů a jejich východiska v souvislosti s uskutečněnými změnami. Formulovat návrhy na zkvalitnění činnosti.

2. cíl

Zmapovat názory respondentů (jednatelů) na odpovědnost statutárních orgánů ve vztahu k opožděnému podání insolvenčního návrhu a dopad neplnění tohoto úkolu na statutární orgány v kontextu způsobených škod.

3. cíl

Zmapovat zkušenosti respondentů (jednatelů) v souvislosti se vznikem škod a dopadů na jejich osoby.

Popis metod zkoumání a analýzy problému

V teoreticko-metodologické části práce bude provedena rešerše odborné literatury týkající se legislativy zaměřené na činnost obchodních společností se zaměřením na činnosti statutárního orgánu – jednatele. Budou využity především primární prameny, tj. odborné knihy, články v odborném tisku, odborné právnické časopisy v písemné i elektronické podobě. Odborná literatura byla vyhledána v místní knihovně, která ale není příliš vybavena odbornou literaturou, takže bylo nutné využít služeb meziknihovní výpůjční služby. Významnou měrou pomohl internet, zejména webové stránky, které jsou zaměřeny na řešení právnických otázek, v tomto případě na řešení činnosti obchodních organizací ve vztahu ke statutárním orgánům. Nebyly používány odborné články, komentáře apod., které nebyly publikovány na odborných právních serverech.

Přínos pro praxi

Předkládaná práce se bude zabývat tématem, které je pro praxi přínosné. Zabývá se problematikou řízení společností a odpovědností statutárního orgánu – jednatele, který má za činnost společnosti před zákonem velkou odpovědnost. Průzkum, který bude v analytické části prezentován, bude na konkrétních příkladech uvádět zkušenosti jednatelů společnosti z praxe.

1. Mandátní smlouva a obchodní zákoník

Veškeré smlouvy, které jsou označeny jako smlouvy příkazního typu, mají prapůvod v jediném smluvním typu římského práva. Tím je smlouva označená jako mandátum (příkaz). „Její podstata spočívá v založení závazku jedné strany (mandatáře) bezplatně a na vyzvání druhé strany (mandanta) obstarat jisté záležitosti. Touto záležitostí mohlo být jak právní, tak faktické jednání, ať již ojedinělé nebo související s jinými.“ (Bejček, et al., 2003, s. 361) Současné soukromé právo rozlišuje mezi příkazní smlouvou ve smyslu § 724 a násl. zák. č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku a smlouvou mandátní ve smyslu § 566 a násl. obchodního zákoníku, která se použije na vztahy obchodněprávní. Jedním z takových obchodněprávních vztahů je vztah mezi společnostmi a statutárním orgánem či jeho členem. Nový občanský zákoník ruší dosavadní duplicitu mezi občanskoprávní příkazní smlouvou a obchodněprávní smlouvou mandátní a zavádí jediný smluvní typ příkazu, dle § 2430 a nového občanského zákoníku. V § 2434 pak mj. stanoví, že „Příkazník provede příkaz osobně. Svěří-li provedení příkazu jinému, odpovídá, jako by příkaz prováděl sám.“ (Salajka, Šebesta, 2011) Smlouva mandátní je základním smluvním typem v obchodním zákoníku. Vyvinuly se z ní speciální smluvní podtypy. Je relativním závazkovým vztahem. Má dispozitivní povahu a nemusí být uzavřena v písemné formě. (Lochmanová, 1999, s. 90)

1.1. Základní ustanovení a používané pojmy

„Podstatnými částmi mandátní smlouvy jsou – přesné označení smluvních stran, přesné určení zařizované obchodní záležitosti, závazek mandatáře, že pro mandanta zařídí za úplatu určitou obchodní záležitost (uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti), závazek mandanta zaplatit mu za to úplatu. Výše úplaty sjednána být nemusí, je-li zařazení záležitostí předmětem činnosti mandatáře, pak platí vyvratitelná domněnka, že úplata byla smlouvena.“ (Marek, 2008, s. 286)

Mandátní smlouva

Smlouva, kterou se mandatář zavazuje, že pro mandanta na jeho účet zařídí za úplatu určitou obchodní záležitost uskutečněním právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti a mandant se zavazuje zaplatit mu za to úplatu.

Mandatář

Subjekt, který v rámci mandátní smlouvy zařizuje pro mandanta na jeho účet za úplatu konkrétní obchodní záležitost na základě právních úkonů jménem mandanta nebo uskutečněním jiné činnosti, na které se smluvně dohodnou.

Mandant

Subjekt, jehož jménem a na jehož účet zařídí mandatář v rámci mandátní smlouvy za úplatu určitou obchodní záležitost na základě sjednaných právních úkonů nebo uskutečněním jiné dohodnuté činnosti.

1.2 Význam a účel smlouvy

Mandátní smlouva je často používanou smlouvou, která se používá při sjednávání určité obchodní činnosti. Předmětem smlouvy je ex lege zařízení určité obchodní činnosti, což je podmínkou uzavření tohoto typu smlouvy. „U mandátní smlouvy musí v každém případě mandatář jednat jménem mandanta, není možné nepřímé zastoupení. Pod pojmem nepřímé zastoupení se v českém právu rozumí jednání svým jménem na účet třetí osoby.“ (Kolman, 2003)

Podstatné části smlouvy jsou: předmět smlouvy, označení stran (mandatář a mandant v postavení podnikatelů), určení záležitosti, jež má být zařízena, práva a povinnosti mandatáře, práva a povinnosti mandanta, závazek mandatáře zařídit nebo uskutečnit pro mandanta určitou obchodní záležitost uskutečněním právních úkonů jménem mandanta, nebo jinou činností, závazek mandanta zaplatit za to mandatáři úplatu, výše provize a ostatní ujednání.

2. Mandátní smlouva a statutární orgán

Mandátní smlouva je v obchodním zákoníku upravena dispozitivním způsobem. Lze tedy ve smlouvě sjednat odlišné řešení práv a povinností, než jak je vymezuje zákon. Je však nutné dodržet ustanovení o písemné formě plné moci.

2.1 Základní znaky vzájemného vztahu

2.1.1 Úplatnost

Může dojít k situaci, že obě strany v rámci ujednání v mandátní smlouvě neuvedenou výši úplaty za odvedenou práci. V tomto případě je mandant povinen zaplatit mandatáři cenu, která je obvyklá v době uzavření smlouvy za obdobnou činnost. „Nevyplývá-li ze smlouvy něco jiného, vznikne mandatáři nárok na úplatu, když řádně vykonává činnost, ke které byl povinen, a to bez ohledu na to, zda přinesla očekávaný výsledek, či nikoliv. Lze-li očekávat, že v souvislosti s vyřizováním záležitosti vzniknou mandatáři značné náklady (např. bude hradit značné soudní či správní poplatky), může mandatář požadovat po uzavření smlouvy přiměřenou zálohu.“ (Marek, 2003, s. 3-4) Obchodní zákoník ve vztahu k mandátní smlouvě umožňuje, že není nutnou podmínkou, aby v ní byla sjednána konkrétní cena za odvedenou činnost. Rozsah úplaty závisí na počtu vykonaných úkonů. Nezpochybnitelně ale platí, že za řádně odvedenou práci je mandant povinen řádně vyplatit odměnu mandatáři. Úplatu lze sjednat nikoliv jen absolutní částkou, ale procentním podílem z přínosu pro mandanta. Dále lze sjednat, že pokud nebude vyřízení záležitosti úspěšné, budou mandatáři hrazeny jen nutné nebo účelně vynaložené náklady. Podle zákona je mandant povinen uhradit mandatáři náklady, které mandatář nutně nebo účelně vynaložil při plnění svého závazku, ledaže z jejich povahy vyplývá, že jsou již zahrnuty v úplatě (§ 572 obch. zák.). Mandatáři tudíž vzniká nárok na úhradu úplaty a na úhradu nákladů. Marek podtrhuje, že „Je ovšem třeba posuzovat, zda všechny náklady byly nutně (např. soudní a správní poplatky) nebo účelně (např. cestovní náklady) vynaloženy.“ (Marek, 2003, s. 3-4)

2.1.2 Povinnosti mandanta a mandatáře

Jestliže má být mandátní smlouva plněna bez problémů, je nutná vzájemná součinnost spolupráce mandanta a mandátáře. Každá ze stran má stanoveny povinnosti, které je nutné plnit.

Povinnosti mandanta

- Předat mandatáři včas věci a informace nutné k zařízení záležitosti.
- Vystavit mandatáři písemně potřebnou plnou moc, vyžaduje-li zařízení záležitosti uskutečnění právních úkonů jménem mandanta.
- Pokud není ve smlouvě stanovena výše úplaty, zaplatit mandatáři úplatu obvyklou v době uzavření smlouvy za obdobnou činnost, kterou mandatář uskutečnil při zařízení záležitosti.
- Uhradit mandatáři náklady, které mandatář nutně nebo účelně vynaložil při plnění svého závazku, ledaže z jejich povahy vyplývá, že jsou již zahrnuty v úplatě. (Doleček, 2010)

Povinnosti mandátáře

Také mandatář má své povinnosti. V první řadě se předpokládá, že pro činnost, kterou chce vykonávat, má požadovanou kvalifikaci. Pokud by tomu tak nebylo, zcela jednoznačně by neodborný výkon byl porušením povinnosti mandátáře, a to i za předpokladu, že by mandatář podával maximální výkon. Mandatář musí práci vykonávat podle pokynů mandanta. Musí respektovat jeho zájmy a v případě nenadálých zjištění ihned informovat mandanta o zjištěných skutečnostech. Odchýlení se od pokynů mandanta je možné pouze za předpokladu, pokud je to skutečně nezbytné, naléhavé a nastane situace, kdy mandatář nemůže včas získat souhlas. Nadále platí, že se nesmí odchýlit od pokynů mandanta, jestliže je to přímo v mandátní smlouvě uvedeno. Podle mandátní smlouvy má mandatář informační povinnost, která se týká skutečností, které mohou mít vliv na změnu pokynů mandanta bez odkladu. „Mandatář odpovídá za škodu na věcech, které převzal od mandanta k zařízení záležitosti a na věcech převzatých při jejím zařizování od třetích osob, ledaže tuto škodu nemohl odvrátit ani při vynaložení odborné péče. Tyto věci je mandatář povinen dát včas

pojistit, jen když to stanoví smlouva nebo když jej mandant o to požádá, a to na účet mandanta.“ (Doleček, 2010)

Jednatel zodpovídá za svou činnost nejvyššímu orgánu společnosti (společníkům nebo valné hromadě). Předkládá jim písemné zprávy o chodu společnosti, plnění úkolů, navazování nových obchodních kontaktů apod. Pokud není nejvyšší orgán společnosti s výkonem funkce jednatele spokojen, může přistoupit k opatřením, která směřují k nápravě. Může omezit některá oprávnění spadající do kompetencí jednatele. Za dlouhodobé porušování kompetencí hrozí jednatele odvolání z funkce. Tento fakt nic nemění na skutečnosti, že právní kroky, které ještě v době svého působení ve funkci jednatele učinil jménem společnosti, zůstávají v platnosti.

2.1.3 Osobní výkon funkce

V mandátní smlouvě obě strany sjednávají, že mandatář bude plnit činnosti, které z uzavřené mandátní smlouvy vyplývají, osobně jen tehdy, pokud to bude ve smlouvě výslovně uvedeno. V případě, že ve smlouvě tato klauzule zakomponována není, může mandatář pověřit plněním činnosti třetí osobu. Závazek k výkonu funkce statutárního orgánu (jednatele) je, na rozdíl od smlouvy mandátní, závazek ryze osobní povahy, což vyplývá z ustanovení § 66 odst. 2 obchodního zákoníku. Statutární orgán nemůže své pravomoci přenést v plném rozsahu na třetí osobu, může ale přenést pouze dílčí kompetence. „Vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem při zařizování záležitostí společnosti, se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo ze zákona nevyplývá jiné určení práv a povinností. Závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy.“ (Salajka, Šebesta, 2011) Zároveň připomínají, že v souvislosti s novým občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích, které mají nabýt účinnost dne 1. ledna 2013, bude v novém zákoníku uplatněno ustanovení § 161 odst. 2 nového obchodního zákoníku, který sice deklaruje, že člen voleného orgánu vykonává funkci osobně, na druhou stranu ovšem připouští možnost zmocnit pro jednotlivý případ jiného člena téhož orgánu, aby za něho při jeho neúčasti hlasoval. (Salajka, Šebesta, 2011)

2.1.4 Úhrada nákladů

Vlastníci společnosti uzavírají tzv. manažerskou smlouvu, která vyjadřuje ujednání týkajících se vzájemných práv a povinností. Právní podstatou může být pracovní poměr založený jmenováním dle platného zákoníku práce, nebo též smlouva o výkonu funkce statutárního orgánu obchodní společnosti. V mandátní smlouvě je vždy stanoveno, že „mandatář má právo na náhradu nutných nebo účelně vynaložených nákladů, ledaže z jejich povahy vyplývá, že jsou již zahrnuty v úplatě. Za účelně vynaložené náklady, které je třeba proplatit, je tak nutné považovat například náklady na cestu a ubytování, pokud má statutární orgán obchodní jednání mimo místo svého bydliště. Za účelně vynaložený náklad, z jehož povahy vyplývá, že je zahrnut již v úplatě, a proto se neproplácí, lze považovat například náklady na pořízení reprezentativního oblečení osoby vykonávající funkci statutárního orgánu.“ (Doleček, 2009 b)

2.2 Nová právní úprava postavení jednatelů

S účinností od 1. 1. 2012 se změnila právní úprava obchodního vedení společnosti. Novela obchodního zákoníku provedená zákonem č. 351/2011 Sb. zavedla zcela nový institut, a to pověření obchodním vedením. Podle nové právní úpravy je jednatel společnosti s ručením omezeným oprávněn pověřit obchodním vedením (vedením směrem dovnitř společnosti), pod které lze zahrnout zejména organizování a řízení podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, marketing, vedení účetnictví apod., jinou osobu. (Holec, Bartůňková, 2012)

Zákon dále taxativně uvádí, které činnosti pověření nezahrnuje:

- Účast na zasedání statutárního orgánu.
- Rozhodování o pověření obchodním vedením.
- Rozhodování o základním zaměření obchodního vedení společnosti a jiných činnostech v rámci obchodního vedení společnosti, které jsou svěřeny do výlučné působnosti statutárního orgánu.

Důležité je, že při pověření obchodním vedením zůstává nedotčena odpovědnost osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, za porušení povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře. Pro vztahy uzavřené mezi jednatelem a společností po 1. 1. 2012 přicházejí do úvahy tři varianty smluvní úpravy tohoto vztahu (Holec, Bartůňková, 2012):

První varianta - jednatel bude vykonávat svou funkci (funkci jednatele) v pracovním poměru se společností na vedoucí pracovní pozici. Jednatel (zaměstnanec) sice může být snadným způsobem a bez oznámení důvodu odvolán z funkce podle obchodního zákoníku, ale i po takovém odvolání jeho pracovní poměr nadále trvá. Je tedy třeba, aby takový jednatel (zaměstnanec) měl ve své pracovní smlouvě ujednanou odvolatelnost ve smyslu ust. § 73 zákoníku práce. Pracovní poměr nekončí, zaměstnavatel musí nabídnout jiné pracovní místo, které odpovídá kvalifikaci a dalším podmínkám. Pokud nelze naplnit, nastupuje výpověď z pracovního poměru dle zákoníku práce.

Druhá varianta - existence dvou souběžných vztahů – obchodněprávního, kdy jednatel vykonává činnosti spadající pod obchodní vedení podle smlouvy o výkonu funkce, a pracovněprávního vztahu, kterým jednatel vykonává práci podle pracovní smlouvy (např. práci personálního či finančního manažera). Rizikem pro společnost může být prolínání činností, kdy by mohlo být obtížné rozlišení, zda jednatel/zaměstnanec vykonal jistou činnost v rámci obchodněprávního vztahu či pracovněprávního vztahu ke společnosti.

Třetí varianta - výkon funkce jednatele výhradně na základě smlouvy o výkonu funkce dle obchodního zákoníku. Výhodou této varianty je nejvyšší míra flexibility pro společnost (daná širokou smluvní volností v obchodněprávních vztazích) a stoprocentní právní jistoty pro společnost v oblasti odpovědnosti za jednatelem způsobenou škodu. Tato varianta však rovněž vyžaduje i značný rozsah precizace práv a povinností ve vlastní smlouvě o výkonu funkce, kdy zejména práva jednatele a tomu odpovídající povinnosti společnosti, jsou vytvářena právě vlastními smluvními úmluvami.

S odměnou jednatele souvisí následující zákony, a to ve znění pozdějších předpisů:

- § 66 odst. 2, § 566-576 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- § 5 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
- § 5, §8 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- § 5 písm. a) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
- § 3 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

Od 1. ledna 2012 platí novela zákona o nemocenském pojištění a novela zákona o dani z příjmů. Po tříletém přerušení jsou společníci i jednatele společností s ručením omezeným povinni platit nemocenské pojištění a pojištění na sociální zabezpečení. Novinkou je, že toto pojištění je od ledna 2012 povinné i pro členy kolektivních orgánů právnických osob (představenstev, dozorčích rad a jiných kolektivních orgánů), jakož i likvidátory a prokuristy v případě, že se jejich příjem bude považovat za příjem ze závislé činnosti dle příslušných daňových předpisů, byly dosud existující difference mezi obchodněprávním a pracovněprávním vztahem úplně odstraněny. Tímto odpadl zásadní argument pro aplikaci souběhu funkcí. (Klikar, 2012) Existují výjimky. Jednatel není nikdy účasten nemocenského pojištění a důchodového pojištění pouze v případě, že jeho příjem dosáhne 5.900 Kč měsíčně (v podmínkách roku 2009). Pokud jednatel nebude důchodového pojištění účasten, pak se ani nepřihlašuje, resp. neoznamuje správě sociálního zabezpečení. Pokud by odměna jednatele v některém měsíci dosáhla limitní částky 5.900 Kč, bylo by jej nutno do 8. dne následujícího měsíce přihlásit k důchodovému pojištění na správě sociálního zabezpečení a z vyplacené částky odvést pojistné (za zaměstnance 6,5 % a za zaměstnavatele 21,5 % z vyměřovacího základu). Naproti tomu z pohledu zdravotního pojištění se za zaměstnance (až na okrajové výjimky) považuje každá fyzická osoba, které plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti nebo funkčních požitků.“ (Děrgel, 2009)

3. Rizika a odpovědnost jednatelů

Jednatel je statutárním orgánem společnosti. Z právního hlediska byl jednatel oddělen od majitele obchodního podílu, a to i v případě, že společnost měla pouze jediného společníka. Smlouva o výkonu funkce nezakládala pracovněprávní poměr, který tak jako u jiných zaměstnanců vyplývá z pracovněprávních vztahů vznikajících na základě zákoníku práce, ale byl vytvářen speciální obchodněprávní vztah. Jednání, která musela z dalších důvodů proběhnout, byla mnohdy komplikovaná. Proto se v odborných diskusích začaly objevovat požadavky na legislativní úpravy, které by umožnily možnost souběhu pracovněprávního poměru ke společnosti s výkonem funkce podle obchodního zákoníku. Jednatel má ze zákona povinnost vykonávat svou činnost s péčí řádného hospodáře. Je povinen zařídit záležitosti osobně, jestliže to stanoví smlouva. Poruší-li tuto povinnost, odpovídá za způsobenou škodu.¹ Musí zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které by mohly společnosti způsobit škodu. Rovněž se musí zdržet výkonu, který by měl znaky konkurenční činnosti.

Od 1. ledna 2012 se změnilo právní postavení jednatelů – členů statutárních orgánů. Po několik let probíhaly diskuse o tom, zda je možný souběh funkce jednatele s dalšími funkcemi ve společnosti, např. s funkcí ředitele apod. na základě uzavřené pracovní smlouvy vyplývající z uzavřeného pracovněprávního vztahu na základě zákoníku práce.² Do 31. 12. 2011 platilo, že pouze jednatel mohl obchodně vést společnost s tím, že pravomoc nebyla přenositelná. Po přijaté novele bude možné, aby jednatel pověřil obchodním vedením třetí osobu (buď částečně nebo zcela) včetně osob, které jsou ke společnosti v pracovněprávním vztahu. V případě pracovněprávního vztahu jednatele nastává zásadní změna v úpravě, která se dotýká odpovědnosti za škodu. „Problematika odpovědnosti za škodu bude zpravidla upravena mnohem přísněji než v obyčejném pracovním poměru. Kromě toho osobám v pozici jednatele a zároveň zaměstnance zůstává i plná odpovědnost plynoucí z pozice jednatele společnosti resp. člena statutárního orgánu a to včetně povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.“ (Eppinger, Tokářová, 2012, s. 2)

---

¹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, § 568.

² Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v aktuálním znění.

3.1 Právní odpovědnost jednatelů

Jednatelé společností z důvodů výkonu své funkce nesou za veškerou svou činnost plnou odpovědnost. Dotýká se všech jejich rozhodnutí, která zasahují např. do odpovědnosti obchodněprávní až po trestněprávní. Formulací pojmu institutu odpovědnosti statutárních orgánů se zabývala a zabývá řada odborníků na právní problematiku. Např. Čapek konstatuje, že právní odpovědností se rozumí „povinnost strpět za porušení povinnosti následky stanovené právními normami, v rámci odpovědnostního právního poměru.“ (Čapek, in Veverka et al., 1996, s. 145)

„Za společnost s ručením omezeným v případě spáchání trestného činu vždy odpovídá ten, kdo za ni jedná, tedy zpravidla statutární orgán - jednatel (jednatelé), popř. jiná osoba za ni jednající, tedy ten, kdo se dopustil pro společnost nebezpečného jednání, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně (spáchal trestný čin ve smyslu § 3 odst. 1, 2 TrZ). Trestně odpovědnou fyzickou osobou však nemusí být vždy jen jednatel jako statutární orgán společnosti s ručením omezeným (§ 13 odst. 1, 2 ObchZ, § 20 odst.1 ObčZ, § 9 odst. 1 ZP), ale kromě něj nebo místo něj i společník (jako jediný společník při výkonu působnosti valné hromady nebo jako jeden ze společníků při rozhodování na valné hromadě), popř. jiný člen, pracovník nebo zástupce právnické osoby atd.“ (Šámal, 2002)

3.1.1 Obecná odpovědnost

„Jedná se o odpovědnost objektivní, bez ohledu na zavinění, která je neomezená (a neomezitelná) a nelze ji předem vyloučit. Je konstruována jako odpovědnost za porušení právních povinností při výkonu funkce.“ (Sýkora, 2009) Pokud má v rámci organizační struktury společnost více jednatelů, zodpovídají za vzniklou škodu společně a nerozdílně. V tomto případě vzniká mezi jednatelem solidární ručení za závazky společnosti, pokud jednatel škodu neuhradil a věřitelé tak nemají možnost uspokojit své pohledávky v případě platební neschopnosti apod. „Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani smlouva o výkonu funkce, zakladatelská listina nebo společenská smlouva či stanovy.“ (Hladký, Rámeš, 2007)

3.1.2 Skutková odpovědnost

„Právní řád České republiky dosud nezahrnuje trestní odpovědnost právnických osob. Výsledkem tohoto stavu je, že v případě, že společnost jako celek naplní znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu, je trestně odpovědný jednatel nebo jednatelé, pokud je jich ve společnosti více. (Sýkora, 2009) Dne 1. ledna 2012 vstoupil v platnost zákon o trestní odpovědnosti právnických osob.³ Nový zákon umožňuje trestněprávně postihovat i právnické osoby, ale je možné zároveň stíhat i konkrétní fyzické osoby, které se trestného činu dopustily. Nový zákon umožňuje stíhat fyzické i právnické osoby pro stejný skutkový základ. Mezi skutkové podstaty trestní odpovědnosti patří např.: dotační podvod (§ 212 trestního zákoníku), legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 trestního zákoníku), legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti (§ 217 trestního zákoníku), krácení daně, poplatku a podobné povinné platby, (§ 240 trestního zákoníku), neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 trestního zákoníku), nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243 trestního zákoníku) apod.

3.1.3 Trestně právní odpovědnost

V kontextu s trestní odpovědností statutárních orgánů připomíná Sokol, že prioritním dokumentem určujícím práva a povinnosti členů statutárních orgánů je konkrétně obchodní zákoník. Proto úvaha o trestněprávní odpovědnosti by měla začít u zjišťování toho, jaké zákonem dané či dobrovolně přijaté závazky člen statutárního orgánu má. (Sokol, 2007) Trestně právní odpovědnost jednatele je velmi specifická. Mnohé, zejména menší společnosti, vidí úlohu jednatele především v tom, že zajišťuje základní organizační činnosti, které mají souvislost s celou činností společnosti. Nepřipouštějí si, že má z titulu povahy své funkce také trestně právní odpovědnost, a to zpravidla až do doby, než se stane nějaký problém.

---

³ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízením proti nim.

4. Odpovědnost jednatele za škodu

Odpovědnost za způsobené škody se řídí obchodním zákoníkem. Vznik škody a škoda je upravena obecními ustanoveními paragrafů 373 až 386 obchodního zákoníku. V celé řadě paragrafů je vynechán § 375 (jestliže došlo k porušení závazkového stavu třetí osobou, které povinná strana svěřila své povinnosti, je u povinné strany vyloučena odpovědnost jen v případě, kdy je u ní vyloučena odpovědnost podle § 374). „Škodou se rozumí majetková újma vyčíslená v penězích (popř. naturálně nahraditelná). Především jde o poškození, ztrátu a zničení věcí. Škoda může spočívat i v tom, že poškozený musí vynaložit náklady, které by, nebýt škodné události, vynaložit nemusel; může spočívat i v tom, že v důsledku škodné události došlo k zániku majetkového práva bez jeho uspokojení nebo ke znemožnění výkonu majetkového práva apod. V těchto a podobných případech jde o tzv. škodu skutečnou.“ (Kobliha, 2006, s. 1067)

Škodu lze také rozdělit na škodu skutečnou nebo ušlý zisk. Ušlý zisk představuje finanční částku, kterou by poškozená strana získala, kdyby ke škodě nedošlo. Je otázkou, jak spravedlivě a zodpovědně by se dala finanční částka vyčíslit. Proto je v obchodním zákoníku paragraf 381, který zahrnuje ustanovení, že „Místo skutečně ušlého zisku může poškozená strana požadovat náhradu zisku dosahovaného zpravidla v poctivém obchodním styku za podmínek obdobných podmínkám porušené smlouvy v okruhu podnikání, v němž podniká.“

Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu obecně podle obchodního zákoníku:

- Porušení právní povinnosti osobou odpovědnou za škodu.
- Vznik škody na straně poškozeného.
- Příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody.
- Neexistence okolnosti vylučující odpovědnost. (Doleček, 2010)

„Podle obchodního zákoníku se obecně uplatňuje odpovědnost objektivní, tj. odpovědnost za výsledek, odpovědnost bez zřetele na zavinění. Této odpovědnosti se lze zprostit prokázáním toho, že porušení povinností bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost. Důkazní břemeno nese strana, která škodu způsobila.“

(Doleček, 2010) Doleček hovoří o objektivní odpovědnosti. Stejného názoru je Tomsa (in Štenglová, 2006), který potvrzuje, že obchodněprávní povinnost za škodu ať plyne z porušení závazku či právní povinnosti, je ryze subjektivní. Z tohoto ustanovení vyplývá, že jednatel se nemůže podle obchodního zákoníku zbavit odpovědnosti jako je tomu v případě občanského zákoníku.

4.1 Odpovědnost při odvracení škody

Lze oprávněně předpokládat, že se jednatel bude všemi zákonnými prostředky bránit nařčení, že je to právě on, kdo připustil vznik škody. Nařčení se může zbavit tehdy, jestliže prokáže, že nenaplnil okolnosti, které škodu způsobily, naopak učinil maximum pro to, aby škoda nevznikla s tím, že učinil konkrétní opatření, které škodě buď zcela zamezily anebo ji částečně zmírnily.

Obchodní zákoník § 374, odst. 1) považuje za vylučující odpovědnost překážku, jež nastala nezávisle na vůli povinné strany a brání jí ve splnění její povinnosti, jestliže nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala, a dále, že by v době vzniku závazku tuto překážku předpovídala. Odst. 2) konstatuje, že odpovědnost nevylučuje překážka, která vznikla teprve v době, kdy povinná strana byla v prodlení s plněním své povinnosti, nebo vznikla z jejich hospodářských poměrů. Odst. 3) dodává, že účinky vylučující odpovědnost jsou omezeny pouze na dobu, dokud trvá překážka, s níž jsou tyto účinky spojeny. (Eliáš, 2004) Otázkou zůstává, zda jednatel mohl škodu odvrátit nebo ne. Určit to přesně je často velmi sporné, důkazní břemeno musí být nezpochybnitelné. Tomsa (in Štenglová, 2006, s. 1110) ve svém názoru uvedl: „ Při posouzení, zda mohl překážku překonat, se nevychází z jeho okamžitých a zvláštních poměrů, není tu tedy hledisko subjektivní, ale vychází se z posouzení, zda to bylo možné při vynaložení péče, kterou lze od podnikatele obecně očekávat.“ Otázkou vzniku překážky nezávisle na vůli jednatele společnosti se také zabýval Eliáš (2004, s. 660) při komentování svého názoru na paragraf 374, přičemž uvedl: „Nesmí to být okolnost neodvratitelná jen subjektivně, která vyplývá z osobních, zejména hospodářských poměrů povinného a dále překážky, které byl povinný povinen překonat nebo odstranit.“

Případy, kdy nevzniká odpovědnost:

- Nesplnění povinností povinné strany bylo způsobeno konáním poškozené strany.
- Nesplnění povinností povinné strany bylo způsobeno nedostatkem kooperace, ke které byla poškozená strana povinna.
- Část škody byla přivozena nesplněním povinnosti poškozené strany stanovené v zákoně za cílem předcházení vzniku škody.
- Poškozená strana nesplnila povinnost zabránit hrozící škodě.
- Odstoupila-li poškozená strana při porušení smluvního závazku druhé strany od smlouvy, nemá nárok na kompenzaci škody, která vznikla tak, že nevyužila včas možnosti uzavřít náhradní smlouvu k účelu, k němuž měla sloužit smlouva, od které poškozená strana abdikovala. (Doleček, 2010)

Dalším případem, kdy může společnosti nastat škoda, je případ, kdy jednatel podcení vznik nečekané překážky a neoznámí ji. Paragraf 377 obchodního zákoníku pamatuje také na další situace, které mají bezprostřední vztah k odpovědnosti za škodu v důsledku neoznámení překážky podle ustanovení § 377 obchodního zákoníku.

V paragrafu 377, odst. 1, se uvádí, že „Strana, která porušuje svou povinnost nebo která s přihlédnutím ke všem okolnostem má vědět, že poruší svou povinnost ze závazkového vztahu, je povinna oznámit druhé straně povahu překážky, která jí brání nebo bude bránit v plnění povinnosti, a o jejích důsledcích. Zpráva musí být podána bez zbytečného odkladu poté, kdy se povinná strana o překážce dověděla nebo při náležité péči mohla dovědět.“ V odst. 2 se konstatuje, „ Jestliže povinná strana tuto povinnost nesplní nebo oprávněné straně není zpráva včas doručena, má poškozená strana nárok na náhradu škody, která jí tím vznikla.“ (Eliáš, 2004) Podle Koblihy (2006, s. 1065) je tedy základním předpokladem plnění skutečnost, že oznámení bylo doručeno k rukám druhé strany včas, tedy v době, kdy druhá strana je schopna ještě účinně zasáhnout, čímž se jí může podařit zmírnit následky toho, že strana, která škodu způsobila, nesplnila včas své povinnosti.

4.2 Stanovení výše škody

Jednatelé společnosti s ručením omezeným, pokud řádně plní své zákonné povinnosti, za závazky společnosti sami neručí. Situace se mění v případě, kdy jednatel porušil zákon. V něm je stanoveno, že pokud je ve společnosti jednatelů více, ručí všichni za škodu společně a nerozdílně. Platí, že pokud věřitelé nemohou dosáhnout splacení své pohledávky řádnou cestou, nastupuje možnost uplatnit pohledávky přímo u jednatele společnosti. Ten má následně povinnost pohledávku uspokojit ze svých finančních prostředků až do výše škody, kterou způsobil. „Společnost sama nemá totiž stanovenou povinnost škodu způsobenou jednatelem po nich vymáhat a mnohdy se tak ani neděje. Proto nastupuje pro ochranu věřitelů institut ručení jednatelů do výše způsobené škody.“ (Štěpánková, 2012)

Problémem společností, které se ocitly v platební neschopnosti je, že se vyhýbají své povinnosti, podat na sebe návrh na prohlášení konkurzu. Tento krok musí zajistit především jednatel. Společnost, která není schopna plnit dlouhodobě finanční závazky, musí tuto povinnost splnit (§ 3 zákona o konkurzu a vyrovnání). „Pokud by jednatel tuto povinnost nesplnil, hrozí mu opravdu vážné důsledky, které mohou vyústit až v ručení za veškeré závazky společnosti vzniklé po okamžiku, kdy měl být návrh na prohlášení konkursu podán. Jednatel pak ručí celým svým majetkem.“ (Štěpánková, 2012)

Pro porovnání ukázka postupu při uplatňování náhrady škody u zaměstnanců. Zákoník práce specifikuje faktory vzniku obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu zaměstnavateli. Jedná se o porušení právních povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, porušení úmyslným jednáním proti dobrým mravům, vznik škody, příčinnou souvislost mezi porušením povinnosti zaměstnance a úmyslným jednáním proti dobrým mravům a zavinění zaměstnance. (Jakubka, 2009, s. 209)

Obecnou odpovědnost zaměstnanců za škodu upravuje § 250 zákoníku práce. „Zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.“ Jestliže porušil povinnosti zaměstnavatel, zodpovědnost zaměstnance se poměrně omezí. (Jakubka, 2009, s. 209) „Zaměstnanci, který nesplnil svoji povinnost k odvrácení

škody, to znamená, že nezakročil proti hrozící škodě, ani neupozornil zaměstnavatele na hrozící škodu, může vzniknout podle § 251 zákoníku práce povinnost podílet se na úhradě vzniklé škody. Výše škody závisí na tom, jak zaměstnavatel prokáže míru provinění.“ (Nesčáková, Jakubka, 2012, s. 206)

Výši požadované finanční náhrady řeší § 257 zákoníku práce. Podle odst. 2 výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobená úmyslně, v opilosti, nebo po zneužití jiných návykových látek. Podle téhož paragrafu odst. 3 jde-li o škodu způsobenou úmyslně, může zaměstnavatel požadovat, kromě částky uvedené v odstavci 2, i náhradu ušlého zisku. Podle odst. 5 odpovídá-li za škodu více zaměstnanců, hradí každý z nich poměrnou část škody podle míry svého zavinění. (Nesčáková, Jakubka, 2012)

4.3 Soudní vymáhání náhrady škody

Ještě než dojde k soudnímu vymáhání, je důležité, aby se obě strany sporu pokusily o mimosoudní vymáhání. Teprve když tento způsob jednání selže, nastupuje soudní jednání. V souvislosti s nutností soudního vymáhání náhrady škody je nezbytné připomenout, že kdyby byl ve společnosti dodržován institut „jednání s péčí řádného hospodáře“, nemuselo by vůbec docházet ke škodám a pokud ano, byl by v rámci organizačních vnitrofiremních předpisů zpracován dokument, který by jednoznačně stanovil práva a povinnosti všech subjektů, kterých se povinnost dobře hospodařit a zamezovat škodám, týká. Pod pojmem „řádného hospodáře“ si např. Štenglová (2006, s. 745) představuje „takovou péči, jakou by hospodář, který je vybaven potřebnými znalostmi a dovednostmi a chová se odpovědně a svědomitě, pečoval o svůj vlastní majetek. Součástí péče řádného hospodáře je však i schopnost rozpoznat, které činnosti již člen nebo členové představenstva nejsou schopni vykonávat, či které potřebné znalosti a dovednosti nemají...“

V případě, že jsou jednání neúspěšná, je nutné podat žalobu k příslušnému soudu. „V žalobě musí být uvedeno, čeho se žalobce domáhá (žalobní petit). Ten musí být přesný, určitý a srozumitelný. Vymezení práv a jim odpovídajících povinností musí

být v žalobním petitu provedeno tak přesně, určitě a srozumitelně, aby po jeho převzetí do výroku rozhodnutí bylo rozhodnutí vykonatelné. Soud totiž nemůže účastníkům přiznat jiná práva a uložit jim jiné povinnosti, než jsou v žalobním petitu navrhovány.“ (Doleček, 2009 a) V praxi se můžeme setkat s tím, že společně se žalobou je vydán návrh na platební rozkaz, často platební rozkaz elektronický. „Dalším institutem je směnečný (šekový) platební rozkaz. Jeho podstata je obdobná jako u klasického platebního rozkazu s tím rozdílem, že žalobce musí předložit směnku či šek. Tyto je nutno předložit v originále, aby nevyvstaly pochybnosti o jejich pravosti. Zvláštním druhem rozsudku je rozsudek pro uznání. V § 153a OSŘ jsou stanoveny předpoklady pro jeho vydání. Uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Zvláštním druhem rozsudku je také rozsudek pro zmeškání dle § 153b OSŘ. Úprava rozsudku pro zmeškání spočívá ve fikci, podle které, zmešká-li žalovaný řádně nařízené soudní jednání, pokládají se skutková tvrzení žalobce obsažená v žalobě za nesporná.“ (Doleček, 2009 a)

4.4 Zánik vzájemného závazku

Funkce jednatele je dobrovolná a jednatel se může své funkce kdykoli vzdát a odstoupit. Protože se jedná o funkci dobrovolnou, je nutná určitá ochrana obchodní společnosti. Řeší ji obchodní zákoník § 66. Jednatel, který chce ze své funkce odstoupit, musí tuto skutečnost včas oznámit valné hromadě a společníkům. Jeho funkce končí dnem, kdy odstoupení projednala, nebo měla projednat valná hromada. „Valná hromada společnosti je ze zákona povinna projednat odstoupení na nejbližším zasedání poté, co se o odstoupení z funkce dozvěděla. Jestliže jednatel odstupující z funkce, oznámí své odstoupení přímo na zasedání valné hromady, končí výkon funkce uplynutím dvou měsíců po takovém oznámení, neschválí-li příslušný orgán společnosti na jeho žádost jiný okamžik zániku funkce jednatele.“ (E-Pravo, 2002) Podle současné právní úpravy neexistuje žádná vazba na zápis do obchodního rejstříku. Zápis statutárního orgánu, ani zápis jeho změny, nemá konstitutivní charakter. Ustanovení však nelze vztáhnout na valné hromady kapitálových společností, což je stanoveno v §

66 odst. 5 obchodního zákoníku, ani na statutární orgány osobních společností. Jednatel, který se rozhodne, že již nechce dále vykonávat funkci statutárního orgánu, musí postupovat podle § 85 odst. 3 obchodního zákoníku, popř. bude nutné předepsaným postupem změnit společenskou smlouvu (§ 79 a § 97 odst. 4 obchodního zákoníku). Ustanovení § 85 odst. 3 obchodního zákoníku stanoví následující podmínky: „Společník může z funkce statutárního orgánu odstoupit, je však povinen vykonat všechna opatření, která nesou odkladu. Odstoupení musí být doručeno společnosti a všem společníkům. Odstoupení nabývá účinnosti uplynutím jednoho měsíce ode dne doručení společnosti. Tímto dnem rovněž přechází působnost odstupujícího společníka, který byl jediným statutárním orgánem společnosti na všechny ostatní společníky.“ (Sirotková, 2007)

Obchodní zákoník obsahoval některé nepřesnosti v § 66. Chyba byla napravena zákonem č. 370/2000 Sb. Ten odstranil nejasnost týkající se použití ustanovení § 66 odst. 1 ObchZ na jednatele společnosti s ručením omezeným. „Před novelou bylo právo odstoupit z funkce přiznáno pouze členům orgánů, jednatele jsou však orgány. Novela rovněž odstranila i výkladový problém, který vyplýval z formulace ustanovení o povinnosti oznámit odstoupení z funkce, když nahradila slovo „popřípadě“ - o němž se diskutovalo, zda vyjadřuje, že povinností odstupující osoby je oznámit odstoupení orgánu jehož je členem, a pokud není členem žádného orgánu, tak orgánu, který ji zvolil či jmenoval, anebo zda je odstupujícímu dáno na výběr, komu své odstoupení oznámí - slovem „nebo“, což dává možnost alternativní volby.“ (Sirotková, 2007) Sirotková (2007) připomíná stanovisko Nejvyššího soudu ČR 29 Odo 1549/2005 ze 13. září 2006, který se dotýkal problému odstoupení jednatele společnosti, která má jediného společníka. Obchodní zákoník neupravuje speciálně postup při odstoupení z funkce pro společnosti s jediným společníkem. Nepřipadá do úvahy svolání valné hromady. „V tomto případě pak platí, že výkon funkce odstupující osoby končí uplynutím dvou měsíců po doručení oznámení jedinému společníkovi společnosti, pokud tento na žádost odstupující osoby neschválí jiný okamžik zániku funkce. Jediný společník nemůže platně rozhodnout, že výkon funkce odstupujícího jednatele končí později, než uplynutím dvou měsíců po doručení jeho oznámení o odstoupení z funkce, pokud o to odstupující jednatel výslovně nepožádá.“

5. Mandátní smlouva a zodpovědnost jednatele za škodu

5.1 Úvod

V této části práce se budou řešit tři základní okruhy problémů. V posledních letech jsme se mohli často setkat s diskusí týkající se činnosti jednatelů jako statutárních orgánů. Prvním, a také nejčastěji diskutovaným problémem, byl souběh funkcí šéfů firem, kteří vykonávali funkci člena statutárního orgánu a zároveň byli vedoucími zaměstnanci na základě pracovního poměru. S tím také souvisela diskuse týkající se odpovědnosti člena statutárního orgánu za případně způsobenou škodu. Překrývání funkcí statutárního orgánu s funkcí vedoucího zaměstnance ve společnosti způsobovalo nepřehlednost vztahů, což se projevovalo zejména v situacích, kdy bylo nutné projednávat závažné záležitosti, které měly především ekonomický dopad na stabilitu firmy apod. Obchodní zákoník přesně vymezuje práva a povinnosti členů statutárních orgánů, nejen samotného jednatele, o kterém práce pojednává, ale také členů představenstva jako členů statutárního orgánu. Otázka těchto vztahů byla aktuální již v roce 2000, kdy, jak uvedl Liška (2011), Dramatický stav nastal okolo roku 2000, kdy soudy řešily otázku platnosti právních úkonů osob vykonávajících v souběhu funkci statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu a vedoucího zaměstnance. Zatímco judikatura soudů nejdříve právní úkon uskutečněný na základě zákonného zmocnění osoby považovala souběh funkcí opakovaně za platný, judikát Nejvyššího soudu České republiky ho považoval za neplatný. Docházelo tak k paradoxním situacím, kdy členové představenstva akciové společnosti musejí uskutečnit právní úkon společně, zatímco vedoucí oddělení téže akciové společnosti může jednat samostatně. Z uvedeného vyplývá, že postavení jednatelů společností jako statutárního orgánu nebylo mnoho let přesně definováno, což vedlo k dlouholeté nejistotě, zda právní kroky, které jednatel jako statutární orgán koná, jsou právně platné.

Druhým okruhem k řešení je novinka, která je platná od 1. ledna 2012 a která se týká odpovědnosti manažerů (jednatelů) za opožděné podání insolvenčního návrhu, které ve svém důsledku vede ke škodám, které postihují především věřitele. „Členové statutárních orgánů právnických osob (jednatelé, členové představenstva) a fyzické

osoby – podnikatelé nesou za splnění povinnosti podat insolvenční návrh neomezenou vnější odpovědnost přímo vůči věřitelům. V případě kolektivních statutárních orgánů stíhá povinnost podat návrh každého jednotlivého člena orgánu. Odpovědné osoby nemohou formálně přenést svou odpovědnost na jiné osoby. Trestní odpovědnost se může týkat všech uvedených osob, a to případně ve formě spolupachatelství anebo účastenství.“ (Žihlavský, 2011, s. 36-37)

Třetím okruhem je problematika předcházení škodám a v případě, že ke škodě dojde, způsoby jejich úhrady. Podle obchodního zákoníku nesou odpovědnost funkcionáři (statutární zástupci). Aby bylo možné splnit podmínky, které jsou definované v § 373 a paragrafů následujících, musí být naplněna objektivní stránka deliktu. „Těmito podmínkami jsou porušení povinnosti funkcionářem, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi (kauzální nexus). Důkazní břemeno nese poškozená společnost.“ V první řadě musí prokázat, že funkcionář porušil v konkrétním případě určitou povinnost. (Brada, 2008)

5.2 Cíl průzkumu

Cílem průzkumu je zjistit současný stav plnění pracovních povinností jednatele společnosti jako člena statutárního orgánu ve vztahu k vlastníkům společnosti. V analytické části budou zkoumány názory respondentů (jednatelů) na problematiku vztahů k mandátní smlouvě, na odpovědnost za vykonávanou práci vyplývající z české legislativy a názory týkající se odpovědnosti jednatelů v předcházení škodám a následné odpovědnosti po jejich vzniku.

První cíl

Cílem je analyzovat současný stav pracovněprávních vztahů a jejich východiska v souvislosti s uskutečněnými změnami. Formulovat návrhy na zkvalitnění činnosti.

Druhý cíl

Zmapovat názory respondentů (jednatelů) na odpovědnost statutárních orgánů ve vztahu k opožděnému podání insolvenčního návrhu a dopad neplnění tohoto úkolu.

Třetí cíl

Zmapovat zkušenosti respondentů (jednatelů) v souvislosti se vznikem škod a dopadů na jejich osoby.

5.3 Použité metody

Pro potřeby této části byl práce použit kvalitativní průzkum, metoda focus groups. Na rozdíl od kvantitativního průzkumu se nedají výsledky kvalitativního průzkumu předvídat. Kvalitativní průzkum není standardizován, jednotlivé kroky průzkumu mohou probíhat současně. To může vyvolávat dojem neuspořádanosti, ale není tomu tak. Tato část vychází z teoretických poznatků. Výhodou je, že se sice nezískají podrobná statistická data, ale na druhou stranu se získají nové poznatky, proč respondenti (jednatelé) jednali a jednají tak a ne jinak a jaké důvody je k tomu vedly. V průzkumu byla využita již zmíněná metoda focus groups. V reálném světě, kdy tyto průzkumy nebo výzkumu zajišťují renomované a specializované agentury, diskusní skupinu vedou odborníci, kteří se problematikou, která je předmětem zkoumání, zabývají profesně, mohou tedy bezprostředně využít teoretické poznatky. V tomto průzkumu obě diskusní skupiny vedl autor, který se na diskusi pečlivě připravil. Musel zvládnout problém řízení diskuse, aby účastníci neodbíhali od daného tématu. Pro doplnění informací o respondentech účastníci diskuse vyplnili stručný dotazník, který se týkal jejich identifikačních údajů.

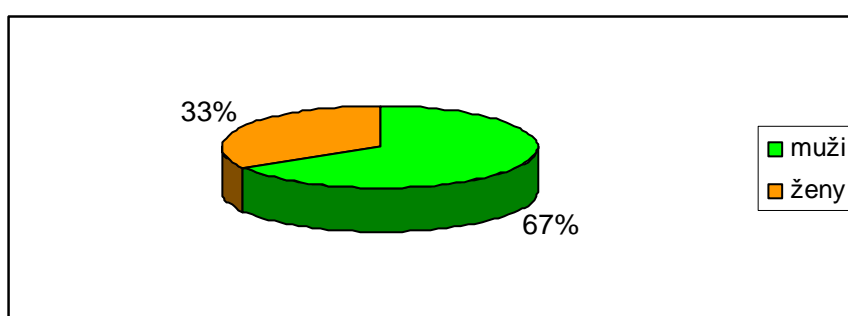
5.4 Harmonogram postupu

Září 2011	vypracování plánu průzkumu, dílčích etap
Říjen 2011	výběr respondentů – využití známých a přátel, kteří pracují jako jednatelé společností s ručením omezeným nebo akciových společností, seznámení s obsahem a cílem průzkumu
Listopad 2011	setkání s respondenty obou skupin (každá zvlášť), délka diskuse v každé skupině cca 60-90 minut
Prosinec 2011	zpracování záznamů, vybrání nejdůležitějších poznatků, jejich analýza, formulace návrhů na opatření.

5.5 Charakteristika souboru

Průzkumu se zúčastnilo dvanáct vybraných respondentů, kteří jsou jednatelem ve společnostech s ručením omezeným a v akciových společnostech. Výběr byl náhodný, využita byla tzv. metoda nabalování sněžové koule. Tento způsob spočívá v získávání respondentů prostřednictvím doporučení – jeden respondent doporučí další a je na autorovi průzkumu, zda doporučený kandidát na organizovaný průzkum je vhodný.

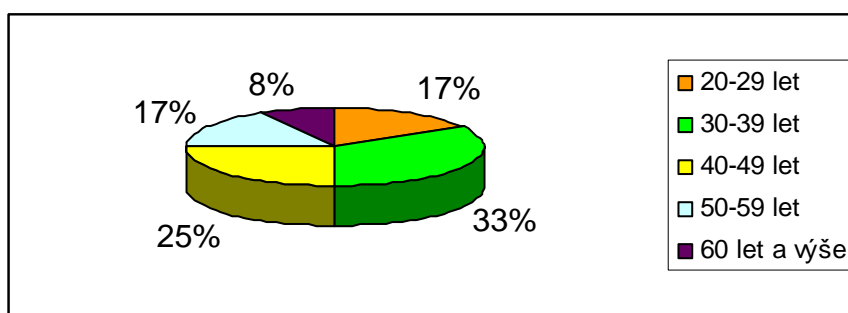
Graf 1 Pohlaví respondentů (N=12)

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Graf 1 prezentuje pohlaví respondentů. Průzkumu se zúčastnilo 67 % mužů a 33 % žen. Vyšší procentuální poměr mužů je způsoben výrazně vyšším celostátním průměrem mužů – jednatelů.

Graf 2 Věkové složení respondentů (N=12)

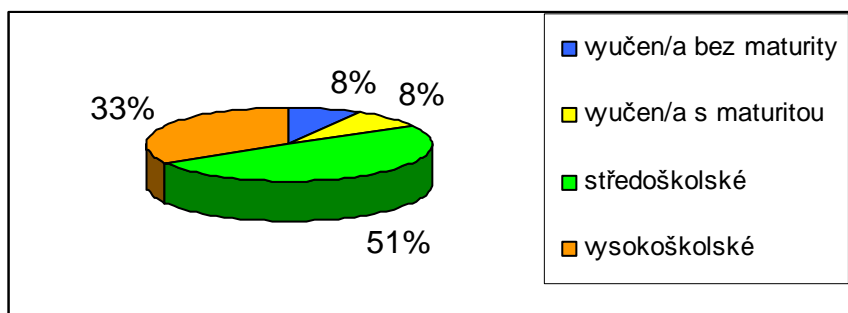

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Graf 2 znázorňuje věkové složení respondentů. Nejpočetnější je věková kategorie 30-39 let (33 %), následována věkovou kategorií 40-49 let (25 %).

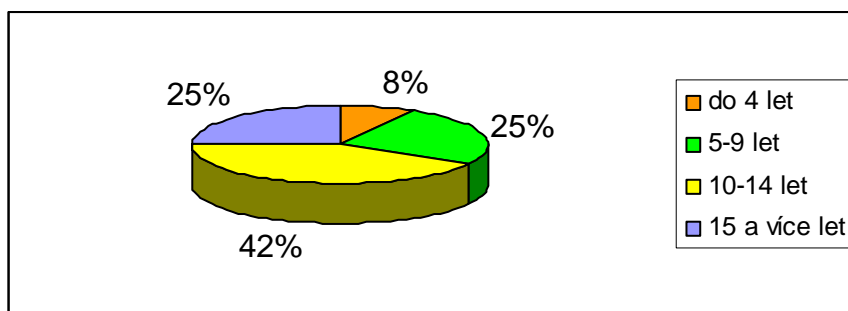
Graf 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů (N=12)

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Graf 3 prezentuje nejvyšší dosažené vzdělání respondent. Středoškolské vzdělání má 51 % respondentů – jedná se o nejpočetnější skupinu. Na druhém místě je skupina vysokoškolsky vzdělaných osob (33 %). Funkce jednatele není v soukromém sektoru limitována určitými podmínkami (např. délka praxe, výše vzdělání apod.). Více je tento požadavek uplatňován ve velkých firmách s větším počtem zaměstnanců. Společnosti s ručením omezeným často zakládají podnikatelé, kteří jsou vyučeni určitému řemeslu a společnost zakládají spíše z praktických důvodů – vyšší prestiž v očích veřejnosti a ohraničené finanční ručení majetkem firmy v případě podnikatelského neúspěchu.

Graf 4 Délka praxe ve funkci jednatele společnosti (N=12)

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

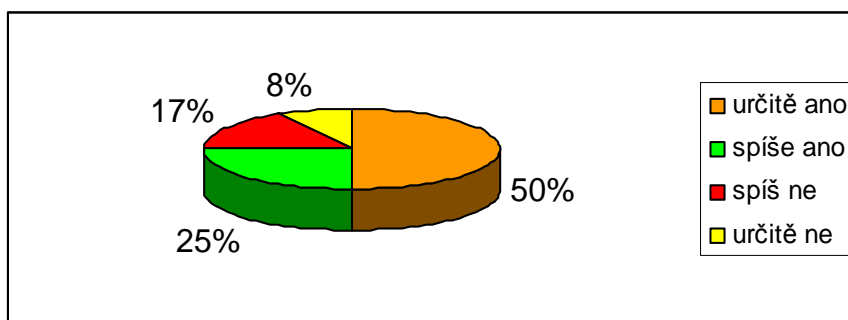
Graf 4 uvádí délku praxe ve funkci jednatele společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Celkem 42 % respondentů je ve statutární funkci 10-14 let, další skupina v rozmezí 5-9 let (25 %) a třetí se stejným procentem 15 a více let (25 %).

5.6 Interpretace výsledků

PRVNÍ OKRUH DISKUSE

Souběh funkcí šéfů firem, kteří vykonávali funkci člena statutárního orgánu a zároveň byli vedoucími zaměstnanci na základě pracovního poměru.

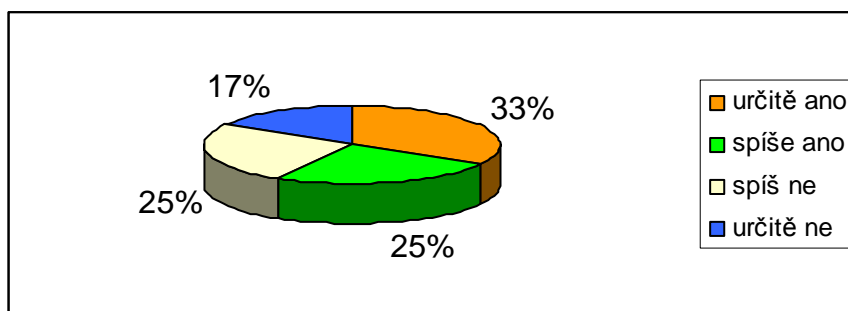
Graf 5 Správnost rozhodnutí o řešení souběhu funkcí šéfů firem (N=12)

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Z grafu 5 vyplývá, že 50 % respondentů je názoru, že je dobře, že došlo ke změnám v legislativě, 25 % je názoru, že se spíše je dobře, že došlo ke změnám, dalších 17 % si myslí, že spíše to není dobré rozhodnutí.

Graf 6 Nové uspořádání pracovních vztahů (N=12)

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Graf 6 prezentuje názory respondentů na to, zda se domnívají, že v souvislosti s novým legislativním uspořádáním dojde k výrazným změnám v řešení jejich pracovní zařazení s využitím nové smlouvy a nového uspořádání pracovního vztahu. Celkem 33 % respondentů je názoru, že ke změnám dojde, stejným podílem 25 % se

respondenti domnívají, že spíše dojde ke změnám a spíše nedojde ke změnám. Zbývajících 17 % je přesvědčeno, že ke změnám určitě nedojde. Při porovnání údajů zjistíme, že procento odpovědí je značně vyrovnané.

Začal jsem podnikat nejprve jako osoba samostatně výdělečně činná. Pak mi známí poradili, abych si založil společnost s ručením omezeným, že budu více tzv. krytý z hlediska ztráty vlastního majetku na rozdíl od fyzické osoby. Tak jsem si společnost založil a zaměstnal vlastně sám sebe. Platím si veškeré pojištění jako zaměstnanec firmy. Teprve mnohem později jsem náhodně zjistil, že to žádná velká výhra nebyla. Sice právnická osoba jako taková nebyla trestně právně odpovědná, ale já jako jednatel ano. Takže jsem udělal jedno, a klidně to tady řeknu. Přepsal jsem veškerý majetek na dospělé děti. V dnešní krizové době člověk nikdy neví. Podnikám více než patnáct let ve stavebnictví, které teď na tom celkově není dobře. (Milan)

Pracuji ve firmě jako statutární zástupce – jednatel, již devět let. S vlastníky firmy mám uzavřenou smlouvu, která vyplývá z pracovněprávních vztahů a zákoníku práce, takže jsem vlastně zaměstnancem na základě klasického pracovního poměru. Vůbec jsem netušil, že by to také mohlo být jinak. Po náhodném zjištění jsem se na to zeptal jednoho z vlastníků. Odpověď zněla: neřešte to. Takhle to funguje od roku 1990 a žádná kontrola zhora nic nenamítala. (Pavel)

Já mám uzavřenou s vlastníky společnosti mandátní smlouvu již tři roky na funkci jednatele společnosti. Jsem zvyklý pracovat hodně samostatně, samostatně se také rozhodovat a za jakákoli rozhodnutí nést zodpovědnost. Zatím se mi nestalo, že bych udělal nějakou zásadní chybu, ale někdy si říkám, jestli by nebylo lepší, kdybych pracoval v klasickém pracovním poměru. (Jarek)

Vlastním malou společnost, jsem sama sobě jednatelkou, tedy statutárním orgánem a také jsem sama sobě zaměstnancem. Mám čtyři roky do důchodu, takže pro mne je to nejlepší řešení. Upřímně, osobně si myslím, že funkce jednatele je jen uměle vytvořená figurka, která stejně nemůže nic dělat bez rozhodnutí vlastníků, tak k čemu taková funkce je. Stále říkám, že je to jen proto, aby se firma ukázala, že má lepší postavení v podnikatelském prostředí než osoba samostatně výdělečně činná. (Petra)

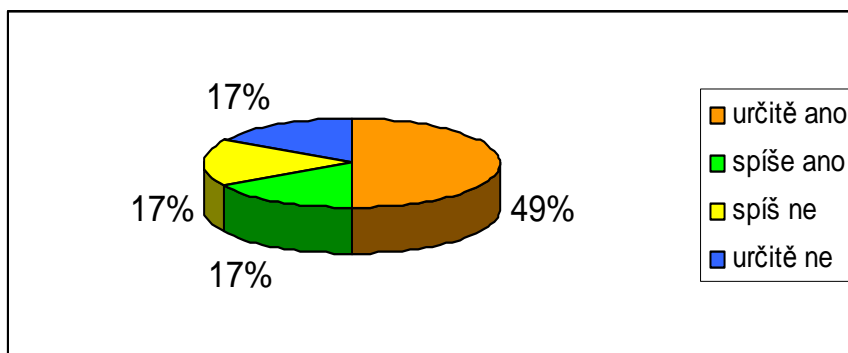
Podnikám sedmnáct let. Mám dvě firmy. Jedna je na mé jméno, protože podnikám jako fyzická osoba, druhá je společnost s ručením omezením, ve kterém jsem také jednatelem. Řídí dvě vlastní firmy a musím říci, že v tom není vůbec žádný rozdíl. Souhlasím s tady s kolegyní, že u malých firem je statutární funkce jednatele jen figurka, které dává určitá práva a povinnosti obchodní zákoník, ale praktický život a práce jednatele malé společnosti je úplně o něčem jiném. Již několik let si myslím, že malé společnosti s ručením omezeným by funkci statutárního orgánu – jednatele mohla klidně postrádat. Je na legislativcích, jak by záležitost vymysleli. Mít firmu, v ní kromě mě jednoho nebo dva zaměstnance a být jednatelem, tak to mi připadá opravdu divné a navíc zbytečné. Osobně mám s. r. o. proto, že je skutečně v podnikatelském prostředí, ale také u veřejnosti, chápána jako kvalitativně lepší firma. (Jan)

Když jsem se po novém roce seznámila s novými legislativními úpravami, které řeší souběh funkcí šéfů firem, byla jsem ráda, že se tento problém začal konečně řešit. Důvod jsem k tomu měla. Můj muž je ředitelem jedné velké společnosti a zároveň statutárním orgánem. Také jeho postihlo v loňském roce rozhodnutí o tom, že by měl vrátit konkrétní částku finančních prostředků, které mu údajně byly vyplaceny neoprávněně. Skončilo to soudními tahanicemi, protože každý právník a každý soud tvrdili něco jiného. Stálo nás to plno nervů. Výsledek byl, že muž z funkce ředitele odešel a také z funkce statutárního orgánu a šel pracovat do jiného podniku do klasického pracovního poměru. A má klid. (Věra)

DRUHÝ OKRUH DISKUSE

Druhým okruhem k řešení je novinka, která je platná od 1. ledna 2012 a která se týká odpovědnosti manažerů (jednatelů) za opožděné podání insolvenčního návrhu, které ve svém důsledku vede ke škodám, které postihují především věřitele. „Členové statutárních orgánů právnických osob (jednatelé, členové představenstva) a fyzické osoby – podnikatelé nesou za splnění povinnosti podat insolvenční návrh neomezenou vnější odpovědnost přímo vůči věřitelům. Trestní odpovědnost se může týkat všech uvedených osob, a to případně ve formě spolupachatelství anebo účastenství.“

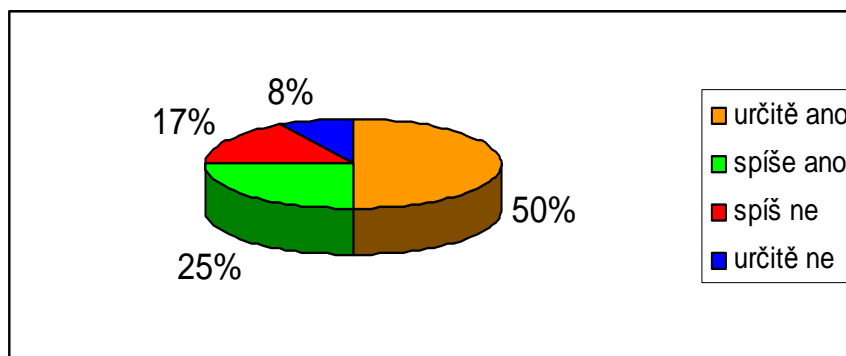
Graf 7 Postoj jednatelů k odpovědnosti za opožděné podání insolvenčního návrhu

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Graf 7 dokumentuje postoje jednatelů společnosti k legislativnímu opatření, podle kterého jednatele společností nesou plnou zodpovědnost vůči věřitelům s tím, že se trestní odpovědnost může týkat všech uvedených osob (statutárních orgánů), a to případně ve formě spolupachatelství anebo účastenství. Na otázku, zda si myslí, že je to vůči jednatelům zbytečně tvrdý krok, odpovědělo 49 %, že určitě ano, zbývající respondenti získali po 17 % u spíše ano, spíše ne a určitě ne.

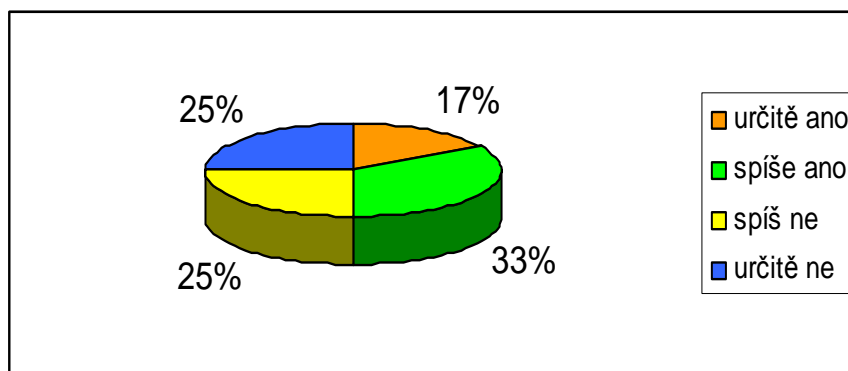
Graf 8 Myslíte si, že se změna citelně dotkne společnosti kde jste jednatelem?

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Graf 8 dává odpověď na otázku položenou respondentům, zda si myslí, že provedené legislativní změny se citelně dotknou společnosti, ve které jsou jednatelem. Celkem 50 % respondentů je názoru, že se změny společnosti určitě dotknou, dalších 25 % se domnívá, že se spíše dotknou a 17 % vyslovilo názor, že se spíše nedotknou.

Graf 9 Setrvání ve funkci jednatele společnosti

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Výsledky grafu 9 jsou přehledem odpovědí respondentů na otázku: V případě, že vlastníci budou trvat na dodržení legislativních změn a vyžadovat na vás důsledné plnění a převzetí odpovědnosti, jste rozhodnut/a setrvat i nadále ve funkci jednatele společnosti? Celkem 33 % respondentů odpovědělo, že spíše chtějí setrvat ve stávající funkci jednatele, 25 % spíše nechce zůstat ve funkci jednatele, dalších 25 % určitě nechce zůstat ve funkci jednatele a zbývajících 17 % chce určitě zůstat ve funkci jednatele společnosti.

Pracuji jako jednatel společnosti osm let. Snažím se plnit úkoly, které mám uloženy jako statutární zástupce. Jenže – když se podívám na to, za co všechno zodpovídám, tak si říkám, nač jsou ve firmě další řídicí zaměstnanci. Plat mají mnozí stejný jako já, někoho řídí nebo vedou, ale prakticky žádná odpovědnost nebo spíše odpovědnost taková, která se dá šikovně, s prominutím, „okecat“ a finanční důsledky jsou spíše šměšné. Za to já, jako jednatel, abych se nervoval, protože to budu muset být „komputer“, abych měl přehled, kde se co finančně děje, komu dlužíme, komu zaplatit jako prvnímu, komu druhému, abychom neznevýhodňovali věřitele. To bych se mohl rovnou stát vrchním účetním a všude nasadit „cifřpiony“. Rozhodl jsem se, že jako jednatel končím. Nenechám se psychicky zničit. (Jirka)

Taky z toho nejsem nadšený. Jak mám za něco ručit, když musím pracovat podle pokynů vlastníků, kteří chtějí mít vše tzv. pod palcem. Byl jsem pověřen funkcí jednatele, když celá společnost měla sedm lidí, teď jich je 35 a pro mne se nic nezměnilo. Plat

stoupl za pět let o tisíc korun, odpovědnost přibyla za deset tisíc korun. Snažím se být tzv. v obraze, ale není to možné. Kolikrát si říkám, že jsem zvědav, kdy se vyvalí nějaký průšvih, který jsem nemohl ovlivnit. Zvláště teď po změnách, které platí od letošního roku, začínám být vystresovaný. Bojím se. Nemám dostatek informací, a to jsem jednatel. Snažil jsem se s vlastníky jednat, ale bezvýsledně. Také končím, v tom souhlasím s kolegou. Zákon z nás udělal lidi, kteří mají údajně velkou moc, ve skutečnosti nemáme téměř nic, jen povinnosti a stálou hrozbu nad námi, že přijdeme za určitých podmínek o náš majetek. (Vlastimil)

Jsem jednatelem sám sobě ve vlastní firmě, tak situaci moc neřeším. Poradím se vždy raději s právníkem, abych se z neznalosti nedopustil nějaké přehmatu, od toho si ho měsíčním paušálem platím. Jednatelům ve velkých společnostech vůbec nezávidím. Myslím si, že funkce jednatele je všeobecně protěžována a dávána jí velká právnícká důležitost, ale ve skutečnosti je jednatel chudák, který zodpovídá za kde co a stále je jednou nohou, jak se lidově říká, v kriminále. Nezávidím jim. (Karel)

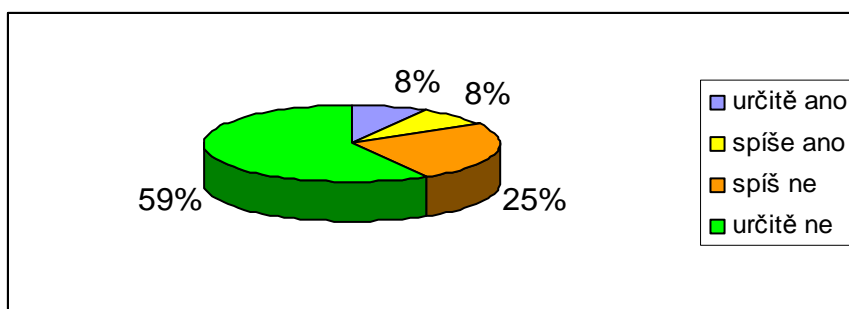
TŘETÍ OKRUH DISKUSE

Třetím okruhem je problematika předcházení škodám a v případě, že ke škodě dojde, způsoby jejich úhrady. Podle obchodního zákoníku nesou odpovědnost funkcionáři (statutární zástupci). Aby bylo možné splnit podmínky, které jsou definované v § 373 a paragrafů následujících, musí být naplněna objektivní stránka deliktu. Těmito podmínkami jsou porušení povinnosti funkcionářem, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi (kauzální nexus). Důkazní břemeno nese poškozená společnost. V první řadě musí prokázat, že funkcionář porušil v konkrétním případě určitou povinnost.

K problematice odpovědnosti za případně vzniklé škody, jejich předcházení a také důsledky, které z uskutečněných škod vyplývají, se rozpoutala velká diskuse. Obsah diskusních příspěvků záležel na tom, v jakém oboru společnost podniká, zda se jedná o výrobu anebo služby, protože v tomto případě jde o velké rozdíly. Tento fakt zdůraznili jednatelé společností, které se zabývají klasickou výrobou, kde je pojem

škoda chápán zcela jinak, protože je spojován s kvalitou výrobků apod. Jednatelé vyslovili názor, že z hlediska svých statutárních funkcí zodpovídají snad za téměř všechny činnosti, které ve společnosti probíhají, a to bez ohledu na její velikost. „Je přece rozdíl, jestli jsem jednatel v malé společnosti, kde je pět lidí a něco jiného ve společnosti, kde je třicet lidí.“ (Petr)

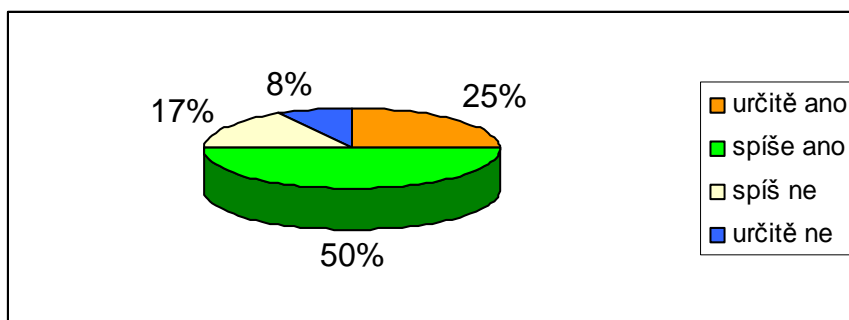
Graf 10 Názory na odpovědnost jednatelů za případné škody

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Na otázku, zda se jednatelé domnívají, že oni jsou těmi statutárními osobami, které mají nést veškerou tíhu úhrady případně vzniklých škod, zazněly následující odpovědi v *grafu 10*: celkem 59 % uvedlo, že určitě ne, 25 % že spíše ne.

Graf 11 Dodržení pokynů vlastníků společnosti

Zdroj: autor, vlastní průzkum, 2011.

Na otázku, zda musí bezpodmínečně poslechnout rozhodnutí vlastníků, byť jsou přesvědčeni o tom, že vlastníci nemají pravdu, respondenti podle *grafu 11* odpověděli následovně: 50 % spíše poslechnou, 25 % určitě poslechnou, 17 % spíše neposlechnou.

Nechápu, proč bych jako jednatel společnosti nesl tak ohromnou hmotnou odpovědnost. Ukažte mi jediného soudce v republice, který byl za případné neplnění svých povinností potrestán tak, aby přišel možná i o celý majetek. Ukažte mi jediného státního úředníka, který lajdáckou prací připravil stát o miliony korun, jak byl finančně potrestán. Ukažte mi naše ministry, kteří byli potrestáni za nehospodárné vynakládání finančních prostředků. Nenajdete nikoho. A nás, jednatele malých společností, bude stát trestat? Tady snad platí pravidlo, že čím více kdo nakrade, tím je méně potrestán. Jako jednatel už dlouhou dobu uvažuji, jestli bych neměl klid, kdybych skončil. (Honza)

Docela by mě zajímalo, jak mi kdo dokáže, že jsem porušil své povinnosti, protože jsem poslechl nařízení vlastníků společnosti, i když jsem s tím nesouhlasil. Pro případný soud to budou stále jen slova. A přitom vlastník stojí s případnými následky svých rozhodnutí a úhradou škody až na posledním místě. Takže on může rozhodnout jako vlastník klidně špatně, já musím jeho příkazu a rozhodnutí poslechnout, jemu se téměř nic nestane a já jeho rozhodnutí odskáču, protože přijdu o majetek. To je fakt dobré. (Jan)

Zkusil jsem jednou neposlechnout vlastníka společnosti, který mi dal příkaz, o kterém jsem stoprocentně věděl, že je v rozporu se zákonem. Odpověděl mi, že on je od toho, aby dával příkazy a já myslel pouze na to, jak je nejlépe splním. Na námitku, že se dostaneme do rozporu se zákonem, mi odpověděl: tak toho se nebojím, zrovna tuhle jsem četl, že v Praze přijde kontrola z finančního úřadu za sto čtyři let. Protože to nebylo poprvé, co jsem se s ním dostal do rozporu, řekl jsem si několikrát, že odejdu. Zatím jsem zůstal, protože mám obavu, že bych nesehnal práci. (Petr)

Jednatelem jsem byl do konce roku 2011. Řekl jsem si, že čtrnáct let stačilo. Bylo to namáhavé a já se každý den bál, aby nepřišel nějaký problém. Známý jako jednatel musel po dlouhých soudních tahanicích uhradit 216 tisíc korun. (Pavel)

Jsem jednatelem teprve rok, moc zkušeností nemám, ale přesto si troufnu říci něco, co se asi nebude líbit. Někdy mám pocit, že jsem člověk pro všechno - jakýsi servis. Moc se mi to nelíbí, už jsem si říkal, že budu muset někam na zkušenou. (Vítek)

5.7 Dílčí závěry/formulace doporučení

Průzkum prokázal, že jednatele společností, ve které vykonávají činnost jako statutární orgány, chápou svou funkci spíše jako organizační, která je spojena s velkou administrativní náročností. Návrhy, které účastníci v diskusi dávali, nebyly v mnohém v souladu se současnou legislativou. Jednatelé jsou ale přesvědčeni, že nová legislativa byla upravena podle potřeb velkých firem, které mají zcela jiné podmínky pro řídicí a další činnost.

Doporučení vzešlá z diskuse

Za první.

Přehodnotit znovu stávající legislativu týkající se statutárních orgánů s tím, že je nutné brát větší ohled na malé firmy.

Za druhé.

Zabývat se znovu problematikou odpovědnosti statutárních orgánů v souvislosti s podáváním opožděného návrhu na odpovědnost statutárních zástupců na podání insolvenčního návrhu. Zvážit fakt, že zejména u menších firem nemá jednatel, přestože je statutárním orgánem, velkou možnost ovlivňovat rozhodnutí vlastníků o přijímání určitých rozhodnutí. V některých případech tak může dojít k situaci, že jednatel bude trestně stíhán za to, že nedodržel zákon, protože dostal pokyny od vlastníků, které je povinen dodržovat.

Za třetí.

Z diskuse vyplynulo, že jednatele se domnívají, že je na ně kladena příliš velká hmotná odpovědnost za chod celé společnosti, že riziko škod a jejich následků není rovnoměrně rozloženo na další osoby, které se na rozhodování podílely. Z tohoto důvodu doporučujeme přehodnotit stávající situaci a přijmout opatření, která zajistí větší rovnoprávnost při zodpovědnosti za případnou způsobenou škodu. Situaci neřeší ani fakt, že se o následky případné škody musí dělit více osob.

ZÁVĚR

Podnikání v České republice prochází v posledních letech mnoha výraznými změnami. Vláda České republiky již několikrát veřejně deklarovala, že jedním z jejích cílů je pomoc podnikatelům se snížením administrativní zátěže, zprůhlednění a také zjednodušení legislativy, která je, oproti jiným členským státům Evropské unie, stále velmi nepřehledná a je terčem oprávněné kritiky podnikatelských svazů.

Pro podnikatele je rozhodující obchodní zákoník, který se v průběhu let dočkal velkého počtu novelizací. Praktický život ukázal, že mnohé paragrafy v něm jsou již zastaralé a nevyhovují současným potřebám moderního podnikání, řízení podnikatelských subjektů včetně řízení lidských zdrojů ve vztahu ke statutárním orgánům v obchodních společnostech. Tyto nedostatky se projevují zejména ve vztahu k přesné identifikaci práv a povinností statutárních orgánů společností, k jejich vztahu ke společnosti z hlediska pracovně právních předpisů apod. Příkladem mohou být v práci zmíněné problémy s formou pracovního vztahu u jednatelů, které se legislativně řešily již od roku 2000 a teprve po dvanácti letech, od 1. ledna 2012 vstoupila v platnost nová pravidla pracovně právního vztahu statutárních orgánů k vlastníkům společností. Dlouholetá zaběhnutá praxe prokázala, že v období několika desítek let bylo možné chápat legislativně činnost statutárních zástupců z více pohledů, což v praktickém životě přinášelo společnostem mnoho problémů z hlediska správného právního postupu. V teoretické části práce bylo využito dlouholetých poznatků právníků, odborné právnické veřejnosti, českých soudů i zkušeností podnikatelských subjektů z praktické každodenní činnosti, která byla odvislá od legislativy, v mnohém praktickém životě nevyhovující.

Analytická část byla zaměřena na uplatnění poznatků z praxe s aktivní účastí respondentů – jednatelů, kteří vykonávali funkci statutárního orgánu ve společnostech s ručením omezeným a akciových společnostech. Původní obavy, že se jen málokdo bude ochoten účastnit průzkumu, který je organizován v rámci studijních povinností a pro pracovní aktivity jednatelů jejich účast v průzkumu nebude mít žádný vliv, se podařilo vytvořit dva malé kolektivy, které se aktivně zapojily do diskusních skupin.

Při analýze zpracovávané problematiky se prokázalo, že jednatele, kteří se průzkumu zúčastnili, uvítali možnost konzultovat své zkušenosti s jinými jednately. Ukázalo se, že jednatele se často ve své práci setkávali s tím, že u zaměstnanců nebyli chápáni jako autorita jednatele, tedy statutárního orgánu, ale spíše jako manažera, který zaměstnancům přiděluje práci a kontroluje kvalitu jejich práce. Většina zaměstnanců nemá dostatek informací o konkrétní úloze jednatelů a jeho pravomocích.

Pro zpracování analytické části práce byly stanoveny tři základní cíle. Prvním cílem bylo analyzovat současný stav pracovněprávních vztahů a jejich východiska v souvislosti s uskutečněnými změnami a formulovat návrhy na zkvalitnění činnosti. Většina jednatelů uvedla, že až do přijetí nového zákona, který vstoupil v platnost ke dni 1. ledna 2012, vykonávali svou práci na základě klasického pracovněprávního vztahu podle zákoníku práce, i když to formálně bylo často jinak. Velká část konstatovala, že jim oficiální funkce statutárního orgánu společnosti připadala čistě formální, protože ve skutečnosti vykonávali jen běžnou řídicí práci. Tito jednatele neměli pocit, a také to tak v diskusích uváděli, že by funkce statutárního zástupce (jednatele) byla pro společnost přínosem. Tuto funkci chápali pouze jako legislativní nutnost. Podle jejich názoru by se společnost bez této funkce obešla. Z tohoto důvodu uvítali změny, které jsou platné od 1. ledna 2012. Cíl byl splněn.

Druhým cílem bylo zmapovat názory respondentů (jednatelů) na odpovědnost statutárních orgánů ve vztahu k opožděnému podání insolvenčního návrhu a dopad neplnění tohoto úkolu na statutární orgány v kontextu způsobených škod. Respondenti se často kriticky vyjadřovali k této problematice. Jedním z hlavních důvodů bylo, že se v průběhu let, kdy svou funkci statutárního orgánu vykonávali, dostávali do sporu s vlastníky společnosti, protože věděli, že je společnost předlužená, ale vlastníci odmítali učinit kroky, které jim nařizovala tehdejší legislativa. Proto často vyslovovali názor, že se jim vůbec nelíbí, když ze zákona mají hradit škody, které přímo nezpůsobili, ale věděli o nich, ale vlastníci nebo vlastník jim přikázali, že bez jejich vědomí nesmí podniknout žádné kroky, ke kterým nedali souhlas. Z tohoto důvodu všichni jednatele uvítali novou právní úpravu. Cíl práce byl splněn.

Třetím cílem bylo zmapovat zkušenosti respondentů (jednatelů) v souvislosti se vznikem škod a dopadů na jejich osoby. K řešení tohoto cíle se rozvinula nejbohatší diskuse. Problém byl v tom, že jednatelé si uvědomují, že na jedné straně je jejich statutární funkce chápána pouze jako formální, protože to vyžaduje zákon a na druhé straně je na ně kladena mnohem větší odpovědnost z hlediska finančního postihu pokud dojde k nějaké škodě. Jako příklad byla dáвана ukázka neproplacených faktur a případných škod u věřitele, který se nemůže domoci svých práv. Na položenou otázku, jak může jednatel společnosti vědět o každé neproplacené faktuře a nést za to případné následky, zatímco pracovnice, která měla za úkol termíny hlídat, finančně postižená není, se těžko hledala odpověď. Nebo druhý uvedený příklad – vlastník přikáže, že bude proplacena tato faktura a ne ta, která byla termínově před ní a případné následky má nést jednatel nebo jednatelé. Závěr vyzněl ze strany jednatelů jednoznačně – jsou názoru, že statutární funkce jednatele je jednostranně znevýhodněna z hlediska následků způsobených škod, přičemž mnohé z nich nemohli ovlivnit. Cíl byl splněn.

Získané poznatky v celém komplexu svědčí o tom, že funkce statutárního orgánu (jednatele) je mnohdy podceňována a osoby, které funkci přijímají, nemají dostatečné informace o tom, co funkce obnáší. Při konfrontaci s praxí pak musí řešit problémy, s jejichž řešením nemají zkušenosti a navíc se projevuje neznalost práva. Jednatelé také připustili, že jsou natolik vytíženi každodenními organizačními záležitostmi, že nemají čas věnovat se samostudiu, prostřednictvím kterého by si zvyšovali znalosti a vědomosti týkající se legislativy ve vztahu k obchodnímu zákoníku a dalším důležitým dokumentům, které mají k podnikání návaznost.

Bakalářská práce analyzuje problematiku činnosti statutárních orgánů s tím, že se jedná o zpracování základních legislativních dokumentů v kontextu jejich praktického uplatnění v každodenní činnosti obchodních společností. Z této analýzy vyplývá, že se jedná o problematiku, kterou podnikatelská veřejnost řeší více než deset let, a přesto ještě zůstávají témata k řešení. Přestože se práce snažila postihnout nejvíce aktuální problémy současné činnosti statutárních orgánů, vzhledem k rozsahu práce nebylo možné je postihnout a podrobněji analyzovat. Proto se lze oprávněně domnívat, že práce vyššího typu, např. diplomová, určitě bude příležitostí k dalšímu zpracování.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. Kurs obchodního práva – obchodní závazky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-746-4.
- ČAPEK, Jiří. In VEVERKA, Vladimír, BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK, Jiří. *Základy teorie práva*. 1. vydání. Praha: Kodex, 1996. ISBN 80-85063-06-X.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Obchodní zákoník*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství Linde, 2004, s. 660. ISBN
- EPPINGER, Aleš, TOKÁŘOVÁ, Michaela. Nová úprava právního postavení jednatelů. In *Schaffer News*, 2012, č. 1, s. 2.
- JAKUBKA, Jaroslav. *Zákoník 2010 v praxi – komplexní průvodce s řešením problémů*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2113-2.
- LOCHMANOVÁ, Ludmila. Jednání podnikatele v právních vztazích. In ACTA UNIVERSITATIS PALACKIANAE OLOMUCENSIS FACULTAS IURIDICA, 1999, č. 1, s. 90.
- MAREK, Karel. *Smluvní obchodní právo, kontrakty*. 4. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4268-1.
- MAREK, Karel. *Smlouva mandátní a smlouva komisionářská*. In *Právní rádce*. 4/2003, s. 3-4.
- NESČÁKOVÁ, Libuše, JAKUBKA, Jaroslav. *Zákoník práce 2012 v praxi*. Druhé vydání. Praha: Grada Publishing, 2012. 240 s. ISBN 978-80-247-4037-9.
- KOBLIHA, Ivan. In KOBLIHA, Ivan, KALFUS, Jan, KROFTA, Jan, KOVAŘÍK, Zdeněk, Kozel, Roman a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. Praha: Linde Praha, 2006. ISBN 80-7201-564-8.
- PELIKÁNOVÁ, Irena, ČERNÁ, Stanislava. a kol. *Obchodní právo 2*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-149-8.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš, a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 11. vydání. Praha: C. H. Beck. 2006. ISBN 80-7179-487-2.
- TOMSA, Miloš. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš. *Obchodní zákoník. Komentář*. 11. vydání. Praha: C. H. Beck. 2006. ISBN 80-7179-487-2.
- ŽIŽLAVSKÝ, Milan. Odpovědnost manažerů za opožděné podání insolvenčního návrhu po 1. lednu 2012. In *Bulletin advokacie*. 2011 (11) 36-37. ISSN 1210-6348.

Internetové zdroje

BRADA, Ivan. *Odpovědnost funkcionářů společnosti*. [online]. 2008 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-23003260-odpovednost-funkcionar-u-spolecnosti>

DĚRGEL, Martin. *Mandátní smlouva společníka a jednatele zároveň*. [online]. 2009 [cit. 10. 3. 2012]. Dostupné z: [http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d5651v7790-mandatni-smlouva-spolecnika-a-jednatele-zaroven/?search_query=\\$index=415](http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d5651v7790-mandatni-smlouva-spolecnika-a-jednatele-zaroven/?search_query=$index=415)

DOLEČEK, Marek. *Pohledávky – zánik a postup při vymáhání pohledávek*. [online]. 2009 [cit. 10. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/pohledavky-zanik-postup-opu/1000818/51672/>

DOLEČEK, Marek. *Odpovědnost statutárního orgánu*. [online]. 2010 [cit. 10. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/odpovednost-statutarniho-organu-opu/1000818/47311/>

DOLEČEK, Marek. *Manažerská smlouva – vztahy statutárních orgánů a obchodní společnosti*. [online]. 2009 [cit. 10. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/manazerska-smlouva-vztahy-organu-opu/1000818/48373/>

HLADKÝ, Jan, RÁMEŠ, Ivan. *Rizika a odpovědnost jednatelů*. [online]. 2007 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/rizika-a-odpovednost-jednatelu-49811.html>

HOLEC, Pavel, BARTUŇKOVÁ, Anna. *K odstranění tzv. zákazu souběhu funkcí a možností řešení vztahů společnost s ručením omezeným - jednatel – zaměstnanec v praxi*. [online]. 2012 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-odstraneni-tzv-zakazu-soubehu-funkci-a-moznostem-reseni-vztahu-spolecnost-s-rucenim-omezenym-jednatel-zamestnanec-v-praxi-79555.html>

KLIKAR, Alena. *Souběh mandátní a pracovní smlouvy u statutárních orgánů nebo jejich členů*. [online]. 2012 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/soubeh-mandatni-a-pracovni-smlouvy-u-statutarnich-organu-nebo-jejich-clenu-81053.html>

KOLMAN, Petr. *Mandátní smlouva vs. smlouva příkazní*. [online]. 2003 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/mandatni-smlouva-vs-smlouva-prikazni-21590.html>

LÍŠKA, Petr. *Několik poznámek k souběhu výkonu funkcí*. [online]. 2011 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-52650000-nekolik-poznamek-k-soubehu-vykonu-funkci>

REDAKCE E-PRAVO. Jak ukončit jednatelství ve spol. s r. o. [online]. 2002 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jak-ukoncit-jednatelstvi-ve-spol-s-ro-16897.html>

SALAJKA, Radek, ŠEBESTA, Milan. Osobní povaha výkonu funkce člena představenstva akciové společnosti. [online]. 2011 [10. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/cs/obchodni-pravo/595-osobni-vykon-funkce-clena-predstavenstva.html>

SIROTKOVÁ, Jana. Odstoupení z funkce statutárního orgánu. [online]. 2007 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/odstoupeni-z-funkce-statutarniho-organu-50177.html>

SOKOL, Tomáš. *Odpovědnost členů statutárních orgánů dle trestního zákona*. [online]. 2007 [cit. 10. 3. 2012]. ISSN 1213 – 7693. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-20768410-odpovednost-clenu-statutarnich-organu-dle-trestniho-zakona>

SÝKORA, Martin. *Odpovědnost jednatele*. [online]. 2009 [cit. 10. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.firemnipravo.com/article/odpovednost-jednatele>

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní odpovědnost jednatele, společníka a dalších osob jednajících za společnost*. [online]. 2002 [cit. 10. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.dashofer.cz/?cid=48823&coolurl=1>

ŠTĚPÁNKOVÁ, Kateřina. Dopad ručení jednatele společnosti na jeho majetek a rodinu. [online]. 2012 [cit. 10. 3. 2012]. Dostupné z: <http://aperio.cz/poradna/23777>

SEZNAM GRAFŮ

- Graf 1 Pohlaví respondentů (N=12)
- Graf 2 Věkové složení respondentů (N=12)
- Graf 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů (N=12)
- Graf 4 Délka praxe ve funkci jednatele společnosti (N=12)
- Graf 5 Správnost rozhodnutí o řešení souběhu funkcí šéfů firem (N=12)
- Graf 6 Nové uspořádání pracovních vztahů (N=12)
- Graf 7 Postoj jednatelů k odpovědnosti za opožděné podání insolvenčního návrhu
- Graf 8 Myslíte si, že se změna citelně dotkne společnosti kde jste jednatelem?
- Graf 9 Setrvání ve funkci jednatele společnosti
- Graf 10 Názory na odpovědnost jednatelů za případné škody
- Graf 11 Dodržení pokynů vlastníků společnosti

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Karel Fuksa

Obor: 6804R012 - Právo v podnikání

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Mandátní smlouva a zodpovědnost jednatele za škodu

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 37

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 14

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 17

Vedoucí práce: JUDr. Ivan Nevolný, Ph.D.